

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.19.4.2024

Pani
Bogusława Smoliniec
Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych
RAZEM
ul. Juliusza Słowackiego 26 lok.2
37-600 Lubaczów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/036 – Warsztaty terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych Razem, ul. Juliusza Słowackiego 26 lok.2, 37-600 Lubaczów ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bogusława Smoliniec, Prezes Stowarzyszenia na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Rezem” od dnia 21 listopada 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ul style="list-style-type: none"> - Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność. - Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą PEFRON „Zajęcia klubowe w WTZ”. - Legalność i gospodarność wykorzystania środków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023. Dla realizacji celów kontroli mogą być wykorzystane dowody sporządzone w latach wcześniejszych oraz w okresie późniejszym, a także dane statystyczne z tych okresów.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	1. Bogusława Sebastianka, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/96/2024 z 6 sierpnia 2024 r. (akta kontroli tom I str.2-3)

---

¹ Dalej: Stowarzyszenie Razem

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK pozytywnie ocenia podejmowaną przez Warsztat Terapii Zajęciowej⁴, aktywność w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia przez uczestników zatrudnienia. Stowarzyszenie Razem w latach 2021-2023 prowadziło WTZ, realizując rehabilitację społeczną i zawodową skierowaną do osób niepełnosprawnych z terenu powiatu lubaczowskiego. W tym celu WTZ zorganizowało 11 pracowni terapeutycznych, gdzie w trakcie zajęć uczestnicy m.in. nabywali umiejętności praktycznych, zapoznawali się z ofertami pracy i uzyskiwali pomoc w zakresie sporządzania dokumentów aplikacyjnych oraz przygotowania do rozmowy kwalifikacyjnej.

WTZ prowadził współpracę z Zakładem Aktywności Zawodowej w Starych Oleszycach, w wyniku której 28% uczestników wzięło udział w praktykach zawodowych.

W efekcie podejmowanych przez WTZ działań 11 uczestników⁵ podjęło pracę a średni okres przebywania w WTZ wynosił średnio 5 lat i 9 miesięcy.

WTZ zgodnie z przyjętymi zasadami kwalifikował osoby z niepełnosprawnością do uczestnictwa w terapii zajęciowej i prowadził listę osób oczekujących na przyjęcie. Średnio 15 osób oczekiwało na przyjęcie do WTZ a średni czas oczekiwania wynosił 5,7 miesięcy.

Rehabilitację zawodową i społeczną uczestników WTZ realizowano na podstawie indywidualnych programów rehabilitacji⁶, opracowanych przez Radę Programową⁷ zgodnie z wymogami określonymi w art. 10 ust. 3 *ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*⁸. Przygotowane IPR jednakże nie zawierały wskazania osób odpowiedzialnych za ich realizację, co stanowiło naruszenie wymogu wynikającego z §14, ust. 1, pkt 2 *rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej*⁹.

Zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 10a ust. 5 *ustawy o rehabilitacji* oraz § 14 ust. 2 *rozporządzenia WTZ Rada Programowa WTZ nie rzadziej niż co trzy lata dokonywała kompleksowej oceny realizacji IPR uczestników, co najmniej raz w roku – okresowej oceny realizacji IPR i nie rzadziej niż raz na pół roku – oceny indywidualnych efektów rehabilitacji. Ocen dokonywano przy udziale uczestników.*

WTZ w latach 2021-2023 zatrudniał średnio 19 pracowników, których zajmowane stanowiska i posiadane kwalifikacje były zgodne z § 13 ust. 1 i 2 *rozporządzenia WTZ oraz Stanowiskiem Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w WTZ*; struktura i kwalifikacje kadry WTZ wskazane były w zawieranych umowach o finansowanie WTZ. Na jednego pracownika pracującego bezpośrednio z uczestnikami warsztatu w latach 2021-2023 przypadało średnio 3,42 uczestnika WTZ, co stanowiło realizację wymogu opisanego w § 13 ust. 4 *rozporządzenia WTZ*. Średnia liczebność grup terapeutycznych wynosiła 5,81 uczestników. Przy ich ustalaniu Rada Programowa WTZ uwzględniała stopień niepełnosprawności uczestnika, zdolność w poruszaniu

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: WTZ, Warsztat.

⁵ W 2021 r. – 2, 2022 r. – 2, w 2023 r. – 1, w 2024 r. (do 24 października 2024 r.) – 6

⁶ Dalej: IPR.

⁷ Dalej: RP, Rada lub Rada Programowa.

⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 44; dalej: ustawa o rehabilitacji.

⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 2284; dalej: rozporządzenie WTZ.

się i poziom funkcjonowania co było zgodne z postanowieniami § 13 ust. 5 rozporządzenia WTZ.

WTZ realizował w latach 2021-2023 zajęcia klubowe, beneficjentami których było średnio 14 uczestników, którzy spełniali wymogi określone w art. 10g ust.3 ustawy o rehabilitacji. Zajęcia klubowe realizowane przez WTZ odbywały się na podstawie corocznie zawieranej umowy z powiatem określającej m.in. kwotę dofinansowania, z wykorzystania której WTZ rozliczał się składając roczne sprawozdanie. Zajęcia klubowe dla uczestników organizowane były przez WTZ co miesiąc, w wymiarze co najmniej 5 godzin; było to zgodne z art. 10h ust.1 ustawy o rehabilitacji a ich efektem było przyjęcie 12 uczestników do WTZ oraz fakt utrzymania zatrudnienia przez uczestników, którzy odeszli z WTZ z uwagi na podjęcie pracy.

NIK jako legalne i gospodarne ocenia wykorzystanie przez WTZ środków PFRON i samorządu powiatowego otrzymanych na prowadzoną działalność. Warsztat prowadził wyodrębnioną ewidencję i dokumentację finansowo-księgową a poniesione koszty były zgodne z § 19 rozporządzenia WTZ. Dochody uzyskane z działalności WTZ, zgodnie z §10 rozporządzenia WTZ, zostały przeznaczone na integrację społeczną uczestników. WTZ terminowo rozliczał się z PCPR w Lubaczowie w zakresie przyznanych środków; w tym celu składał kwartalne zestawienia planowanych i wydatkowanych środków oraz roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

Stowarzyszenie Razem od dnia 29.12.20214 r. prowadziło Warsztat Terapii Zajęciowej im. św. Józefa w Oleszycach (ul. Zielona 1, 37-630 Oleszyce. W tym celu, na podstawie złożonego wniosku, w dniu 21.11.2014 r. Stowarzyszenie Razem podpisało umowę z Powiatem Lubaczowskim¹¹; określającą warunki i wysokość dofinansowania kosztów utworzenia i działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej im. św. Józefa w Oleszycach. Umowa wskazywała podstawę prawną utworzenia WTZ tj. przepisy ustawy o rehabilitacji, rozporządzenia o WTZ oraz Regulamin WTZ i Statut Stowarzyszenia, zakres zadań realizowanych przez WTZ oraz jego siedzibę. W umowie wskazano, że WTZ obejmie terapią zajęciową 50 uczestników (ich liczba sukcesywnie wzrastała i w okresie objętym kontrolą wynosiła 65 uczestników) realizujących terapię w 11 pracowniach. Określono również strukturę i wymagania kwalifikacyjne pracowników, zakres gromadzonej dokumentacji, wysokość finansowania działalności WTZ ze środków PFRON¹² i Powiatu Lubaczowskiego oraz formy i sposób rozliczania się z otrzymanego wsparcia. Stowarzyszenie Razem funkcjonowało na podstawie statutu.

(akta kontroli tom I str. 4-38)

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Umowa nr WTZ/1/2014.

¹² Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

1. Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność

Opis stanu faktycznego

1.

W warsztacie obowiązywał *Regulamin Warsztatu Terapii Zajęciowej im. Św. Józefa w Oleszycach prowadzonego przez Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem” w Lubaczowie* (dalej: regulamin), w którym określono prawa i obowiązki uczestników WTZ, zasady prowadzenia treningu ekonomicznego oraz organizację pracy i sposób prowadzenia zajęć terapeutycznych. Regulamin określał ponadto formy realizowanej przez WTZ rehabilitacji i terapii, rodzaje pracowni oraz zawierał regulacje dotyczące składu i zadań Rady Programowej WTZ, zasad rekrutacji uczestników WTZ, zasad dowozu uczestników do WTZ, zadań instruktorów terapii zajęciowej, zasad i warunków skreślenia z listy uczestników WTZ oraz prawa i obowiązki uczestników. Wskazano, że WTZ był czynny od poniedziałku do piątku, w godz. 7.00-15.00, zajęcia trwały 35 godzin tygodniowo i 7 godzin dziennie.

Regulamin WTZ został zatwierdzony przez Zarząd Stowarzyszenia na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem” uchwałą organu z dnia 23.11.2018 r. Zakres regulacji regulaminu był zgodny z §9 rozporządzenia WTZ.

(akta kontroli tom I str. 39-50)

W trakcie dokonanych oględzin organizacji pracy i zajęć zbadano sposób realizacji terapii i rehabilitacji w *pracowni technik różnych* w trzech kolejnych dniach. Zajęcia odbywały się w godzinach 7-14, grupa terapeutyczna liczyła 5 osób a wykonywane zajęcia realizowały plan pracy pracowni oraz Indywidualne Programy Rehabilitacji każdego uczestnika. Liczba uczestników pracujących w badanych dniach była tożsama (lub w przypadku nieobecności mniejsza) do deklarowanej. Przebieg zajęć dokumentowany był w *Zeszytcie obserwacji*, w którym indywidualnie dla każdego uczestnika wskazano rodzaj realizowanych działań oraz sposób radzenia sobie uczestnika z przydzielonym zadaniem. W zeszytcie odnotowywano również zachowania uczestników tzw. trudne, wynikające ze stanu zdrowia lub kondycji psychofizycznej. W ramach pracowni realizowany był trening ekonomiczny uczestników, wykonywany przy wsparciu instruktora i przez niego rozliczany.

Łącznie w dniach, w których przeprowadzono oględziny, w jedenastu pracowniach zajęcia odbywało odpowiednio 49, 45 i 47 uczestników, gdzie średnio na jednego pracownika realizującego zajęcia z uczestnikami przypadają odpowiednio 4,45, 4,09 i 4,27 uczestnika.

(akta kontroli tom I str. 51-73)

2.

W latach 2021-2023 w prowadzonej przez WTZ rehabilitacji i terapii corocznie brało udział 65 uczestników. Na podstawie badania dokumentacji 15 wytypowanych uczestników ustalono, że wszyscy posiadali aktualne orzeczenia o niepełnosprawności i wskazanie do terapii zajęciowej oraz rokowali osiągnięcie samodzielności lub podjęcia zatrudnienia. W 2021 r. w warsztacie uczestniczyło 46 osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym oraz 19 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, w 2022 i 2023 r. było odpowiednio 43 i 22 osoby. W czasie objętym kontrolą treść orzeczeń nie ulegała zmianie.

(akta kontroli tom I str. 74-549 i tom II str. 2-179)

Zasady dotyczące przyjęcia do WTZ zostały określone w regulaminie, gdzie wskazano, że kandydat wraz z podaniem o przyjęcie do WTZ winien złożyć aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, posiadaną opinię psychologiczną

i dokumentację medyczną oraz posiadane ostatnie świadectwo szkolne. Każdy kandydat miał prawo do 5-krotnego uczestnictwa w prowadzonych zajęciach terapeutycznych celem zapoznania się z uczestnikami, kadrami i specyfiką zajęć oraz do rozmowy z psychologiem WTZ. Określono zasadę pierwszeństwa dla kandydatów, którzy rokowali uzyskanie największych efektów w prowadzonej rehabilitacji i terapii. Kwalifikacji kandydatów do uczestnictwa w WTZ dokonywała Rada Programowa, uzyskując wcześniej od PCPR w Lubaczowie informację o zatwierdzeniu kandydatów. Kandydat otrzymywał pisemną informację o decyzji Rady Programowej dotyczącej jego wniosku.

(akta kontroli tom I str. 39-49,)

W WTZ prowadzono rejestr osób oczekujących na przyjęcie do Warsztatu. Liczba chętnych do udziału w zajęciach w 2021 r. wynosiła 12 osób, w 2022 r. – 18 osób, w 2023 r. – 16 osób. W latach 2021-2022 żaden z kandydatów nie zrezygnował z oczekiwania, w 2023 r. zrezygnowała 1 osoba. Czas oczekiwania na przyjęcie do WTZ w 2021 r. wynosił od 12 do 365 dni, średnio – 117,9 dni. W 2022 r. dane te wynosiły odpowiednio: 11 dni, 365 dni, 16,4 dnia, w 2023 r.: 0 dni, 365 dni, 240,2 dni. W WTZ nie obowiązywał okres próbny dla uczestników.

(akta kontroli tom II str. 180-188)

3.

W WTZ zorganizowano 11 pracowni terapeutycznych, tj. krawiecką, tkacko-krawiecką, galanterii papieru, usługowo-pamiątkarską, ekologiczno-renowacyjną, obróbki drewna, ceramiki, kulinarną, technik różnych, porządkowo-gospodarczą, przygotowania do pracy. Każda z pracowni posiadała powierzchnię w zakresie 13,10 - 20,45 m². W odniesieniu do przygotowania infrastrukturalnego WTZ deklarowanego w złożonym wniosku liczba pracowni wzrosła z 10 w 2014 r. do 11 w 2020 r. Część pracowni zostało przekształconych i dostosowanych do prowadzonych zajęć terapeutycznych, jedna pracownia (teatralna) została zlikwidowana, natomiast utworzono pracownię ceramiki i porządkowo-gospodarczą. Oględziny wykazały, że wyposażenie pracowni jest adekwatne do charakteru prowadzonych w nich zajęć a liczba zgromadzonych materiałów terapeutycznych i urządzeń do pracy przewyższa deklarowaną we wniosku.

(akta kontroli tom II str. 189-207)

4.

W WTZ zatrudnionych było w 2021 r. 23 osoby, w 2022 r. i 2023 r. – 24 osoby. W latach 2021-2023 kadrę stanowili: kierownik WTZ, instruktorzy terapii zajęciowej odpowiednio: 14,13,12, fizjoterapeuci – 2, pracownik socjalny – 1, pielęgniarka – 1, psycholog – 1, muzyk -1, pracownicy administracyjni odpowiednio: 2,4,5. Wszystkie zatrudnione osoby posiadały kwalifikacje niezbędne do zajmowanych stanowisk. Na jednego pracownika pracującego bezpośrednio z uczestnikami warsztatu w latach 2021-2023 przypadło odpowiednio: 3,25, 3,42, 3,61 uczestnika WTZ. Średnia liczebność grup terapeutycznych w latach 2021-2023 wynosiła odpowiednio: 5,64, 5,9, 5,9 uczestników. Jak wyjaśniła prezes stowarzyszenia *formując liczebność grupy terapeutycznej Rada Programowa uwzględnia stopień niepełnosprawności uczestnika, zdolność w poruszaniu się i poziom funkcjonowania. Każdorazowo Rada Programowa ustalając liczebność grup terapeutycznych zwraca uwagę, aby w danej pracowni przebywała tylko jedna osoba poruszająca się na wózku inwalidzkim. Grupy terapeutyczne są 6-cio i 5-cio osobowe. Dodatkowo każdy uczestnik, jeżeli pozwala mu na zdrowie psychosomatyczne bierze codziennie udział w rehabilitacji ruchowej,*

jak również uczestniczy w zajęciach z psychologiem i pielęgniarką, w zajęciach muzycznych i katechetycznych oraz spotkaniach z pracownikiem socjalnym.

Średnie miesięczne wynagrodzenie pracowników WTZ w grupie terapeutów zajęciowych w latach 2021-2023 wynosiła odpowiednio: 3 786,48 zł, 4 265,16 zł, 4 857,83 zł. W grupie pracowników administracyjnych średnie wynagrodzenie wynosiło odpowiednio: 3 768,19 zł, 4 717,70 zł i 4 747,78 zł, co stanowiło odpowiednio 67%, 74%, 66%¹³ średniego krajowego wynagrodzenia w gospodarce w poszczególnych latach 2021-2023.

W WTZ w latach 2021-2023 nie występowały problemy z kadrami, fluktuacja pracowników wynosiła odpowiednio: -2,+3,+3.

(akta kontroli tom II str. 208-269)

5.

W latach 2021-2023 w WTZ funkcjonowała Rada Programowa w prawidłowym składzie, tj. kierownik WTZ jako przewodniczący rady, instruktorzy terapii zajęciowej, instruktorzy terapii, psycholog, pielęgniarka i rehabilitanci. W posiedzeniach Rady mogli uczestniczyć Prezes Stowarzyszenia „Razem” (lub jego przedstawiciel) oraz rodzice uczestników zapraszani według zaistniałych potrzeb. Do zadań Rady należało:

- kwalifikowanie nowych uczestników warsztatu,
- przygotowywanie rocznych indywidualnych programów rehabilitacji i terapii dla uczestników warsztatu,
- co najmniej raz w roku dokonywanie okresowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji i terapii,
- półroczna ocena postępów w rehabilitacji przy udziale uczestnika oraz rodzica lub opiekuna prawnego,
- co trzy lata dokonywanie kompleksowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji i terapii,
- ustalanie składów osobowych poszczególnych grup terapeutycznych,
- określanie zasad dysponowania środkami finansowymi związanymi z treningiem ekonomicznym oraz ich przeznaczenia dla każdego uczestnika,
- podejmowanie decyzji o skreśleniu uczestników z listy warsztatu.

(akta kontroli tom II str. 270-278)

Dla każdego uczestnika WTZ rada programowa rokrocznie opracowywała Indywidualne programy rehabilitacji (dalej: IPR), które były zindywidualizowane a ich zapisy odzwierciedlały potrzeby i możliwości uczestnika terapii. IPR-y uwzględniały posiadany przez uczestnika stopień niepełnosprawności oraz wcześniejsze oceny realizacji programu rehabilitacji. Elementami przedmiotowego dokumentu były: imię i nazwisko uczestnika, jego wiek, stopień niepełnosprawności oraz wskazanie pracowni, w której uczestnik będzie odbywał terapię w poszczególnym półroczu. Wskazano również:

- formy i zakres rehabilitacji,
- stosowane metody i techniki terapii służące nabyciu lub doskonaleniu umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej oraz umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy,

---

¹³ Średnia krajowa wynagrodzenia w gospodarce w 2021 r. - 5 662,53 zł, w 2022 r. - 6 346,15 zł, w 2023 r. - 7 155,48 zł

- planowane efekty,
- formy współpracy z rodzicami lub opiekunami,

IPR-y nie zawierały wskazania osoby odpowiedzialnej za realizację IPR, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Rada programowa opracowywała dla nowo przyjętych uczestników WTZ indywidualne programy rehabilitacji w terminie od 12-62 dni od daty ich przyjęcia do WTZ.

(akta kontroli tom II str. 168-179)

Analiza IPR uczestników wybranych do próby wykazała, że charakter i rodzaj prowadzonych zajęć w ramach terapii zajęciowej koncentrowała się głównie na usamodzielnieniu uczestników, w tym na przygotowaniu ich do podjęcia zatrudnienia. Zajęcia w każdej pracowni, oprócz działań terapeutycznych, pozwalały uczestnikom nabyć konkretne umiejętności praktyczne, przydatnych zarówno w życiu codziennym, jak i w kontekście możliwości podjęcia zatrudnienia.

(akta kontroli tom I str. 74-549 i tom II str. 2-179, tom II str. 279-289)

6.

Półroczne oceny postępów w rehabilitacji uczestników terapii zawierały informacje ogólne o uczestniku tj. imię i nazwisko, wiek, stopień niepełnosprawności i wskazanie pracowni, w której odbywał terapię oraz opinie instruktorów w obszarach: efekty rehabilitacji zawodowej, efekty rehabilitacji ruchowej, efekty w zakresie rehabilitacji społecznej, efekty w zakresie higieny osobistej, ocena współpracy z rodzicami/opiekunami, uwagi końcowe o funkcjonowaniu uczestnika oraz decyzję rady programowej i jej podpisy.

Roczne oceny postępów w rehabilitacji uczestnika WTZ obejmowały: samowystarczalność, zasoby, postawa zawodowa, tempo pracy, motoryka w umiejętnościach zawodowych, akceptacja współpracowników, stosunek do opiekuna pracy, wrażenia ogólne, ogólny stan zdrowia (ocena dokonywana przez specjalistę ds. rehabilitacji), higiena osobista (ocena pielęgniarki), czynności życia codziennego i ogólna zaradność, sprawność motoryczna, sfera intelektualna, sfera społeczna i sfera emocjonalno-motywacyjna. Ponadto, ocenie podlegała dojrzałość i umiejętności zawodowe, w tym samodzielność wykonywanej pracy, dyscyplina pracy, staranność i dokładność, wykorzystywanie wcześniej zdobytych umiejętności, przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa oraz obsługa stanowiska pracy.

Kompleksowe oceny postępów w rehabilitacji uczestnika WTZ obejmowały obszary tożsame z rocznymi ocenami uczestników WTZ oraz ocenę rady programowej. Do oceny stosowano arkusz skali ocen od 1 do 5 (1 to najniższy poziom umiejętności, 5 – najwyższy).

Wszystkie arkusze ocen wypełniane były ręcznie przez osoby realizujące terapię w określonym czasie, zapisy miały charakter indywidualnych ocen konkretnych uczestników w odniesieniu do każdego etapu rehabilitacji. Rada programowa dokonywała pierwszych ocen uczestników WTZ nie wcześniej niż przed upływem 3 miesięcy a nie później niż po upływie 6 miesięcy od dnia przyjęcia uczestnika do WTZ, ocen okresowych co pół roku a ocen kompleksowych co 3 lata, co było zgodne z art. 10a ust. 5 i 6 ustawy o rehabilitacji. Dokonywane przez WTZ oceny zawierały informację o zasadności kontynuowania terapii i rehabilitacji umożliwiających podjęcie zatrudnienia.

(akta kontroli tom I str. 74-549 i tom II str. 2-179, tom II str. 168-179)

Uczestnicy WTZ brali udział w dokonywanej przez radę programową ocenie realizacji IPR; uczestnictwo było odnotowywane w protokołach z zebrania rady programowej.

(akta kontroli tom II str. 279-289)

7.

W WTZ wprowadzono i stosowano *Regulamin Treningu Ekonomicznego Warsztatu Terapii Zajęciowej im. św. Józefa w Oleszycach*, który precyzował zasady przyznawania i otrzymania przez uczestnika WTZ środków finansowych, jego wysokości oraz formy przeprowadzania treningu ekonomicznego. Udział uczestnika WTZ w treningu ekonomicznym był ustalany przez radę programową w oparciu o indywidualny program rehabilitacji i terapii oraz ocenę przeprowadzonego treningu w miesiącu poprzednim. Wysokość przyznawanych środków wynosiła maksymalnie 20% minimalnego wynagrodzenia określonego w przepisach MPiPS i była określana przez Kierownika WTZ po zatwierdzeniu preliminarza wydatków WTZ na dany rok. Sposób wykorzystania środków finansowych określał wspólnie uczestnik oraz instruktor przeprowadzający trening, ewentualnie w porozumieniu z rodzicami lub opiekunami prawnymi uczestnika. Zakreślone formy treningu ekonomicznego przewidywały planowanie wydatków, zakup towarów, zakup usług lub opłacanie rachunków. Na podstawie analizy dokumentacji udostępnionej przez WTZ ustalono, że co miesiąc uczestnikom WTZ były przekazywane środki w ramach treningu ekonomicznego w kwotach od 30 zł do 100 zł w 2021 r., od 30 zł do 100 zł w 2022 r. i od 30 zł do 130 zł w 2023 r. Udostępniane uczestnikom środki wydatkowane były zgodnie z założeniami ich IPR-ów i służyły edukacji w ramach planowania i wydatkowania dostępnych pieniędzy. Każdy uczestnik po realizacji treningu ekonomicznego przedkładał instruktorowi paragony dokumentujące zakupy oraz rozliczał się z reszty pozostałych środków. Instruktor odnotowywał, w prowadzonym dla każdego uczestnika dokumencie *Rozliczenie treningu ekonomicznego*, kwotę przekazaną uczestnikowi, środki pozostałe z poprzedniego miesiąca, wydatkowaną kwotę oraz przeznaczoną do wykorzystania w następnym miesiącu. Wydatki uczestników obejmowały głównie produkty spożywcze (np. herbatę, cukier, kisiel, jogurt, woda mineralna, owoce), środki higieny osobistej (np. mydło, szampon), elementy dekoracyjne (kwiaty, stroiki, obrazy) oraz przemysłowe (np. kartki świąteczne, elementy piśmiennicze, biżuteria). W treningu ekonomicznym w latach 2021-2023 uczestniczyło odpowiednio 99,9%, 91,9,7% i 95,5% uczestników.

(akta kontroli tom II str. 290-298)

WTZ co roku zawierał *Porozumienie w sprawie organizacji zajęć praktycznych* z Zakładem Aktywności Zawodowej w Starych Oleszycach (dalej: ZAZ), które regulowało miejsce, czas i rodzaj odbywanych zajęć praktycznych. Zajęcia odbywały się raz w tygodniu, w godzinach 9.00-12.00 i dotyczyły nauki produkcji podpałki *K-lumet* pod stałą opieką i nadzorem pracownika ZAZ-u. W latach 2021-2023 w zajęciach praktycznych uczestniczyło odpowiednio 2,6,10 uczestników WTZ (przy łącznej liczbie 65 uczestników).

(akta kontroli tom II str. 299-307)

Prowadzona przez WTZ rehabilitacja społeczna realizowana była poprzez codzienną socjalizację uczestników WTZ oraz organizację uczestnictwa w życiu społecznym poza warsztatem. Formy dodatkowej rehabilitacji społecznej prowadzonej w WTZ obejmowały np. udział w EKOfestiwalu „Łączy nas natura”, wycieczkę w Bieszczady, szkolenie z koordynatorem merytorycznym Regionalnego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (Inkubator Innowacji Społecznych), udział w olimpiadzie dla osób niepełnosprawnych, wyjścia do kina, spotkania integracyjne, zabawy

okolicznościowe, wyjście do przedszkola i udział w warsztatach artystycznych dla dzieci czy w przedstawieniu przygotowanym przez przedszkolaki.

(akta kontroli tom II str. 308-312)

8.

W WTZ nie funkcjonowała rada społeczna.

9.

W WTZ w latach 2021-2023 uczestniczyło rokrocznie 65 osób. Czas uczestnictwa w warsztatach w 2021 r. (na koniec roku) wynosił 7 lat w przypadku 26 uczestników, 6 lat – 2, 5 lat – 5, 4 lata – 11, 3 lata – 3, 2 lata – 7, 1 rok – 3 i mniej niż rok – 8. W 2022 roku było to: 8 lat – 25, 7 lat – 2, 6 lat – 3, 5 lat – 9, 4 lata – 3, 3 lata – 7, 2 lata – 3, 1 rok – 6, mniej niż rok – 7, zaś w 2023 r.: 9 lat – 24, 8 lat – 1, 7 lat – 3, 6 lat – 9, 5 lat – 2, 4 lata – 7, 3 lata – 3, 2 lata – 5, 1 rok – 7, mniej niż rok – 4. Średni czas przebywania uczestników w WTZ w latach 2021-2023 wynosił odpowiednio 4,57, 5,06 i 5,65 lat.

(akta kontroli tom II str. 345-348)

W warsztacie występowała fluktuacja uczestników; w 2021 r. dwie osoby podjęły pracę, jeden uczestnik opuścił WTZ z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania. W 2022 r. warsztat opuściło 8 uczestników, z czego dwóch podjęło pracę, jeden został skierowany do innego ośrodka wsparcia, dwie osoby odeszły z uwagi na pogarszający się stan zdrowia, trzech uczestników zrezygnowało bez podania przyczyny. W 2023 r. czterech uczestników opuściło WTZ; jeden podjął pracę, czterem osobom pogarszający się stan zdrowia uniemożliwił uczestnictwo w zajęciach. Każdy przypadek odejścia z WTZ dokumentowany był decyzją rady programowej WTZ w sprawie skreślenia z listy uczestników, w której podawana była przyczyna skreślenia. Miejsca osób skreślonych z listy zajmowały osoby spełniające kryteria uczestnictwa, znajdujące się na liście oczekujących do WTZ.

(akta kontroli tom II str. 345-347)

W WTZ prowadzono ewidencję uczestników, którzy odeszli z WTZ z uwagi na zatrudnienie pod nazwą *Rejestr osób, które podjęły zatrudnienie*. Dokument ten zawierał dane dotyczące imienia i nazwiska uczestnika, jego adres zamieszkania, datę skreślenia z listy uczestników WTZ oraz wskazanie miejsca zatrudnienia. Zapisy w rejestrze wskazują, że w 2021 r. 2 uczestników podjęło zatrudnienie, w 2022 r. – 2, w 2023 r. – 1, natomiast do dnia 24 października w 2024 r. zatrudnienie podjęło 6 uczestników. Miejscem pracy wszystkich uczestników był Zakład Aktywności Zawodowej w Starych Oleszycach. Jak ustalono, odsetek uczestników WTZ, którzy w konsekwencji prowadzonej rehabilitacji zawodowej w latach 2021-2023 znaleźli zatrudnienie to odpowiednio: 3,08%, 3,08%, 1,54%. W wyjaśnieniach dotyczących niskiej skuteczności prowadzonej rehabilitacji zawodowej w 2023 r. prezes stowarzyszenia wskazała, że *powodem takiej sytuacji był m.in. brak wolnych etatów w Zakładzie Aktywności Zawodowej w Starych Oleszycach. ZAZ jest miejscem, w którym obsada etatowa jest stała i nie może być zwiększana wraz z możliwościami i potrzebami osób gotowych na podjęcie zatrudnienia.*

(akta kontroli tom II str. 357-366, s. 351-352)

Tematyka przygotowania uczestników do wejścia na rynek pracy była uwzględniana w harmonogramach terapii każdej pracowni, jednak głównie w *pracowni Przygotowania do pracy* i dotyczyła organizacji zajęć związanych z przygotowaniem dokumentów aplikacyjnych oraz umiejętnością zaprezentowania swoich kwalifikacji

potencjalnym pracodawcom. Z wyjaśnień prezesa stowarzyszenia wynika, że *cały program zajęć w WTZ jest podporządkowany wypracowaniu w uczestnikach umiejętności pracy w określonym miejscu i czasie, koncentracji na pracy oraz wykonywanie jej pod nadzorem. Każdy uczestnik uczony jest przyjmować konstruktywną krytykę służącą poprawie jego warsztatu pracy i podniesieniu umiejętności.*

(akta kontroli tom I str. 74-549 i tom II str. 2-179, tom II str. 349-350)

WTZ wspomagał uczestników w poszukiwaniu pracy poprzez nawiązywanie współpracy z pracodawcami i odbywanie praktyk zawodowych. Do roku 2021 praktyki zawodowe uczestników odbywały się w hurtowni warzyw i owoców, Miejskiej Bibliotece Publicznej w Lubaczowie, Urzędzie Miasta i Gminy Oleszyce i Zakładzie Aktywności Zawodowej w Starych Oleszycach. W czasie pandemii przypadającej na lata 2021 i 2022 odbywanie praktyk u pracodawców zostało mocno ograniczone. W odpowiedzi na zaistniałą sytuację w Warsztacie, we współpracy z ZAZ w Starych Oleszycach została utworzona *pracownia praktyk zawodowych*, w której uczestnicy WTZ uczyli się wykonywać podpałkę ekologiczną K-lumet. Mimo trwającej pandemii nieprzerwanie były organizowane praktyki w ZAZ w Starych Oleszycach. Każdorazowo inicjatorem nawiązywania współpracy i organizowania praktyk był WTZ.

(akta kontroli tom II str. 353-354)

WTZ nie współpracował z powiatowym urzędem pracy i do warsztatu nie wpływały oferty pracy dla uczestników WTZ, jednak jak wyjaśniła prezes stowarzyszenia, *WTZ analizował oferty dostępne na stronie Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaczowie skierowane do osób niepełnosprawnych. W przypadku zainteresowania osoby niepełnosprawnej ofertą, w ramach pracowni przygotowania do pracy przygotowywano dokumenty rekrutacyjne tj. CV, podanie o pracę i przygotowywano osobę zainteresowaną do rozmowy kwalifikacyjnej. Ponadto, WTZ zachęcał uczestników do rejestrowania się w PUP jako osoby poszukujące pracy.*

Badanie dokumentacji 15 uczestników w zakresie aktywności w podjęciu zatrudnienia, na podstawie informacji uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaczowie wykazało, że w latach 2021-2023 żaden z uczestników nie figurował jako osoba bezrobotna/poszukująca pracy.

W latach 2021-2023 do PUP w Lubaczowie zgłoszono łącznie 66 ofert pracy skierowanych do osób niepełnosprawnych, w tym: 15 dotyczyło ofert na stanowiskach osoba sprzątająca, 3 – pracownik biurowy, 15 – portier/dozorca/pracownik ochrony, 6 - telemarketer/telefoniczna obsługa klienta, 11 - pracownik produkcyjno-usługowy, 3 - sprzedawca/magazynier, 10 - pomoc kuchenna, 3 – inne.

(akta kontroli tom II str. 313-342, 367-380)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Opracowane w WTZ indywidualne programy rehabilitacji nie zawierały wskazania osoby odpowiedzialnej za realizację IPR, co stanowiło naruszenie §14, ust. 1, pkt 2 rozporządzenia WTZ stanowiącego, że *„Rada programowa warsztatu (...) wskazuje osoby odpowiedzialne za realizację tych programów”*. Osobami odpowiedzialnymi za powstanie nieprawidłowości są członkowie Rady Programowej WTZ.

Przewodnicząca Rady Programowej wyjaśniła, że *nie wskazano wprost osoby odpowiedzialnej za realizację Indywidualnych Programów Rehabilitacji ponieważ osobą odpowiedzialną za realizację IPR uczestników jest instruktor terapii zajęciowej bądź instruktor terapii pracujący w danej pracowni.*

W ocenie NIK, konstrukcja przepisu stypizowanego w §14, ust. 1, pkt 2 rozporządzenia WTZ nie pozostawia wątpliwości w zakresie obowiązku Rady programowej WTZ do wskazania osób odpowiedzialnych za realizację IPR przygotowanego dla każdego uczestnika warsztatu. Niewskazanie osoby odpowiedzialnej za realizację IPR-ów ograniczało możliwość bieżącego i zindywidualizowanego nadzoru nad skutecznością prowadzonej terapii i rehabilitacji uczestników WTZ.

(akta kontroli tom II str.279-280)

OCENA CZĄSTKOWA

WTZ funkcjonował w oparciu o regulamin zatwierdzony przez Stowarzyszenie Razem, który spełniał wymagania określone w § 9 rozporządzenia WTZ, tj. określał m.in. prawa i obowiązki uczestników WTZ, sposób przeprowadzania treningu ekonomicznego oraz organizację zajęć terapeutycznych i przygotowujących do podjęcia zatrudnienia. W regulaminie wskazano formy rehabilitacji uczestników oraz rodzaje pracowni, w których realizowano terapię i rehabilitację oraz warunki i procedury przyjmowania oraz skreślenia uczestników WTZ. Uczestnicy WTZ posiadali ważne orzeczenia o niepełnosprawności wraz ze wskazaniem do terapii zajęciowej; treść orzeczeń w badanym okresie nie ulegała zmianie. WTZ opracował, wdrożył i prawidłowo stosował zasady rekrutacji uczestników warsztatu a średni czas oczekiwania na przyjęcie do WTZ w latach 2021-2023 wynosił odpowiednio 117,9, 161,4, 240,2 dni. W WTZ nie obowiązywał okres próbny dla uczestników. Przygotowane przez WTZ warunki lokalowe pozwalały na realizację zajęć określonych w zawartej umowie i były zgodne ze złożonym wnioskiem. W WTZ liczba i kwalifikacje zatrudnionej kadry były odpowiednie do realizowanych w WTZ zajęciach. W Warsztacie funkcjonowała rada programowa w składzie określonym w art. 10a ust. 4 ustawy o rehabilitacji, która dla każdego uczestnika opracowywała IPR obejmujące określenie formy, zakres, metody i planowane efekty rehabilitacji oraz formy współpracy z rodzicami/opiekunami. Projektowane działania realizowały zadanie mające na celu m.in. przygotowanie zawodowe uczestników do podjęcia zatrudnienia. Opracowywane IPR miały indywidualny zakres, uwzględniający stopień niepełnosprawności uczestnika oraz dokonane wcześniej postępy w rehabilitacji i terapii.

Rada programowa prawidłowo realizowała indywidualne programy rehabilitacji i we właściwym czasie dokonywała ocen postępów uczestników WTZ. Opracowane przez Radę IPR nie wskazywały osoby odpowiedzialnej za realizację programu, co uchybiło wymogom §14, ust. 1, pkt 2 rozporządzenia WTZ.

WTZ prowadził trening ekonomiczny uczestników na podstawie przyjętego regulaminu a przekazywane w jego ramach uczestnikom miesięczne środki w wysokości nieprzekraczającej 20% minimalnego wynagrodzenia za pracę¹⁴.

Warsztat umożliwiał udział uczestników w praktykach zawodowych a ich liczba w badanym okresie nie przekraczała 50% uczestników WTZ.

Realizowana przez WTZ rehabilitacja społeczna koncentrowała się na integracji uczestników z otoczeniem i ich uczestnictwem w życiu społecznym; służyły temu licznie organizowane wyjścia na imprezy o charakterze kulturalnym, edukacyjnym i rozrywkowym.

Warsztat realizował rehabilitację zawodową uczestników poprzez ujmowanie zajęć z zakresu przygotowania do podjęcia pracy zarobkowej w programie każdej pracowni, a zwłaszcza w dedykowanej temu celowi *pracowni przygotowania do pracy*. WTZ nie współpracował z powiatowym urzędem pracy, natomiast z własnej inicjatywy

¹⁴ 20% minimalnego wynagrodzenia za pracę wynosiło w: 2021 r. – 560 zł; 2022 r. – 602 zł; 2023 r. – 698 zł.

kooperował z Zakładem Aktywizacji Zawodowej w Starych Oleszycach w zakresie realizacji praktyk zawodowych, a na późniejszym etapie podjęcia tam pracy przez uczestników. Rezultatem podejmowanych przez WTZ działań na rzecz aktywizacji zawodowej uczestników było podjęcie pracy w latach 2021-2023 przez pięciu uczestników a w 2024 r.¹⁵ liczba uczestników WTZ, którzy pojęli pracę wynosiła 6. Ewidencja uczestników odchodzących z warsztatu do pracy odbywała się w prowadzonym w tym celu rejestrze.

2. Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą PFRON „Zajęcia klubowe w WTZ”

Opis stanu faktycznego

1.

WTZ od 2018 roku realizował Zajęcia klubowe w ramach prowadzonej rehabilitacji. Przedmiotowa działalność odbywała się na podstawie *Regulaminu Zajęć Klubowych w Warsztacie Terapii Zajęciowej im. św. Józefa w Oleszycach*, który określał cele i zakres świadczonych działań (wsparcie osób z niepełnosprawnością w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym), warunki uczestnictwa (spełnienie przesłanek ustawowych oraz złożenie deklaracji uczestnictwa), organizację i zasady uczestnictwa w Zajęciach klubowych oraz prawa i obowiązki uczestników (zasady uczestnictwa oraz określenie sankcji za ich naruszenie).

(akta kontroli tom II str. 383-406)

Uczestnikami Zajęć klubowych było w latach 2021-2023 odpowiednio 10, 15 i 18 uczestników. Wszyscy uczestnicy posiadali ważne orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, byli uczestnikami WTZ i opuścili go w związku z podjęciem zatrudnienia lub zostały umieszczone na prowadzonej przez WTZ liście osób, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone przez PFRON, a które nie rozpoczęły terapii w WTZ; liczba tych osób w latach 2021-2023 wynosiła odpowiednio: 8, 15, 8.

Realizacja przez WTZ zajęć klubowych odbywała się na podstawie zawieranych corocznie umów ze Starostą Lubaczowskim, które określały kwotę dofinansowania (w latach 2021-2023 było to odpowiednio 54 000 zł, 81 000 zł i 111 240 zł.), obowiązek WTZ do opracowania regulaminu organizacyjnego zajęć klubowych i planu działalności zajęć klubowych oraz wskazywała obowiązek sprawozdawczy WTZ związany z prowadzonymi zajęciami klubowymi (sprawozdanie roczne zawierające podanie liczby beneficjentów, zakresu godzinowego zajęć klubowych, informację o ogólnej frekwencji, wskazanie form i metod pracy z uczestnikami zajęć klubowych, przedłożenie regulaminu zajęć klubowych oraz informację o wykorzystaniu przekazanych środków finansowych i określenie podmiotów uprawnionych do kontroli realizacji zajęć klubowych).

(akta kontroli tom II str. 386-406, 472)

WTZ co roku składał sprawozdanie do PCPR w sprawie wykorzystania środków przekazanych na realizację Zajęć klubowych. Sprawozdania, zgodnie z postanowieniami umów, były składane do 5 dnia lutego następnego roku¹⁶ i zawierały elementy oraz załączniki określone w umowie z PCPR. Jednostka

¹⁵ Dane na dzień 24 października 2024 r.

¹⁶ Za rok 2021 – 07.02.2022 r., 2022 r. – 02.02.2023 r., 2023 r. – 05.02.2024 r.

finansująca corocznie przesyłała informacje dotyczące akceptacji sprawozdania i ewentualne potwierdzenie zwrotu niewykorzystanych środków.

(akta kontroli tom II str. 407-471, tom III str. 2-102, 154-156)

2.

Zajęcia klubowe, zgodnie z art. 10h ust. 1 ustawy o rehabilitacji, były realizowane przez WTZ co miesiąc w wymiarze co najmniej 5 godzin miesięcznie (min. 5 godz., max 20 godz.), zajęcia odbywały się 1-3 razy w miesiącu a frekwencja w latach 2021-2023 wynosiła odpowiednio 69,17%, 69,4%, 73,1%. Zajęcia klubowe odbywały się w soboty; w czasie zorganizowanych wycieczek czas trwania obejmował również niedziele (realizacja zajęć klubowych nie pokrywała się z zajęciami w WTZ).

(akta kontroli tom III str. 103-106)

3.

W latach 2021-2023 zajęcia klubowe realizowali instruktorzy terapii zajęciowej w liczbie odpowiednio 3, 2, 4 osób. Wszyscy terapeuci legitymowali się wykształceniem zgodnym z zawartą z powiatem umową o dofinansowanie zajęć, tj. w 2021 r. zajęcia prowadziło trzech instruktorów terapii zajęciowej posiadających ukończone studia podyplomowe lub szkołę policealną w zakresie terapii zajęciowej (2 osoby) lub magister pedagogiki specjalnej (1 osoba). W 2022 r. dwóch instruktorów terapii zajęciowej było magistrami pedagogiki specjalnej, a w 2023 r. kadrę zajęć klubowych stanowiło czterech instruktorów terapii zajęciowej z wykształceniem: jeden magister pedagogiki specjalnej, jeden absolwent studiów podyplomowych z zakresu terapii zajęciowej i dwóch absolwentów policealnej szkoły z zakresu terapii zajęciowej.

(akta kontroli tom III str. 103-106, 157-158)

4.

Celem realizowanych w WTZ zajęciach klubowych było wsparcie osób z niepełnosprawnością w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym. W wyniku prowadzonych działań w latach 2021-2023 odpowiednio po czterech uczestników oczekujących na przyjęcie do WTZ zostało do niego przyjętych, a uczestnicy pracujący (odpowiednio: 5,1,1) utrzymywali trwałość zatrudnienia.

(akta kontroli tom III str.107-126)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

WTZ realizował w latach 2021-2023 zajęcia klubowe, uczestnikami których byli uprawnieni uczestnicy tj. osoby z niepełnosprawnością, które oczekiwały na przyjęcie do WTZ lub uczestnicy WTZ, którzy podjęli zatrudnienie. Przedmiotem prowadzonych zajęć klubowych było wsparcie osób z niepełnosprawnością w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym. Realizacja zajęć odbywała się na podstawie corocznie zawieranych umów z powiatem określających m.in. kwotę dofinansowania, z wykorzystania której WTZ rozliczał się składając roczne sprawozdanie. Zajęcia klubowe, zgodnie z art. 10h ust. 1 ustawy o rehabilitacji, organizowane były co miesiąc, w wymiarze co najmniej 5 godzin. Efektem prowadzonych zajęć klubowych było przyjęcie w latach 2021-2023 12 uczestników do WTZ oraz fakt utrzymania zatrudnienia przez pracujących uczestników.

3. Legalność i gospodarność wykorzystania środków

Opis stanu
faktycznego

1.

W WTZ wprowadzono *Zasady (politykę) rachunkowości* obejmującą: Zarządzenie Kierownika WTZ o wprowadzeniu zasad (polityki) rachunkowości, tym ogólne zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych, metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego, zakładowy plan kont, wykaz ksiąg pomocniczych, wykaz zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych, opis systemu przetwarzania danych i system ochrony danych w jednostce. Zadania Stowarzyszenia RAZEM dotyczące prowadzenia warsztatu i zajęć klubowych rozliczane były w odrębnych księgach analitycznych, które umożliwiały weryfikację prawidłowości księgowania operacji gospodarczych i sprawozdawania za poszczególne okresy obrachunkowe.

(akta kontroli tom III str. 127-143)

W trakcie kontroli badaniem objęto 32 dowody księgowe¹⁷ obejmujące lata 2021-2023 na kwotę 154 328,85 zł, gdzie kwota 59 186,45 zł (38%) stanowiła koszty usług. Analiza próby dokumentów księgowych poddanych badaniu wskazywała, że były one kwalifikowalne, ujmowane na kontach analitycznych, przyporządkowane do wydatków z poszczególnych środków i spełniały warunki określone w art. 21 oraz art. 22 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁸ (zawierają wymagane elementy a ich rzetelność nie budziła wątpliwości).

(akta kontroli tom III str. 144-149)

2.

WTZ w latach 2021-2023 był finansowany ze środków PEFRON w kwocie odpowiednio 1 302 652,00 zł., 1 681 240,00 zł., 1 917 240,00 zł. i Starostwa Powiatowego w Lubaczowie (PCPR) w wysokości odpowiednio 144 739,00 zł., 187 027,00 zł., 213 027,00 zł. Przekazywane środki były przedmiotem corocznie zawieranych umów pomiędzy WTZ a Starostą Lubaczowskim reprezentującym Powiat Lubaczowski i obejmowały zarówno środki PFRON, jak i Starostwa powiatowego.

Analiza badanych kosztów wskazywała, że wszystkie one były finansowane ze środków wykazanych w umowach (PFRON i PCPR). Nie ujawniono innych źródeł finansowania działalności WTZ, ani przypadków podwójnego finansowania. Rachunki bankowe służące do obsługi poszczególnych źródeł finansowania nie były oprocentowane.

(akta kontroli tom III str. 144-153)

W latach 2021-2023 WTZ uzyskał dochody ze sprzedaży wyrobów wytworzonych przez uczestników WTZ w ramach terapii (tzw. wyroby kiermaszowe) w kwotach odpowiednio 30 890,69 zł., 69 579,19 zł., 101 118,90 zł., które następnie zostały wydatkowane w kwotach odpowiednio 32 381, 91 zł., 26 722,69 zł., 70 735, 82 zł. W żadnym roku uzyskany dochód nie przekroczył kwoty stanowiącej iloczyn liczby uczestników i 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego¹⁹.

¹⁷ W 2021 r. – 10 dowodów księgowych, w 2022 r. – 11, w 2023 r. – 11.

¹⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 619, 1685

¹⁹ W 2020 r. – 2600 zł, 2021 r. – 2800 zł, 2022 r. – 3010 zł.

Obsługa dochodów i wydatków wyrobów kiermaszowych obsługiwana była przez wyodrębniony rachunek bankowy.

Wszystkie wydatkowane środki zostały przeznaczone na rehabilitację społeczną i dotyczyły organizacji wyjazdów turystycznych (w Bieszczady, do Ustronia Morskiego), spotkań integracyjnych, wyjść do obiektów kultury (kina, muzeów, teatru) lub do restauracji. Ponadto, ze wskazanych środków dokonywano zakupów produktów spożywczych oraz zniczy i wiązanek składanych na miejscach pochówku lub pomnikach.

(akta kontroli tom III str. 144-149)

3.

Ze środków przekazanych do Stowarzyszenia Razem na funkcjonowanie WTZ (wskazanych w pkt 2) finansowano:

- wynagrodzenia (wraz ze składkami na ubezpieczenie społeczne, fundusz pracy, pracownicze plany kapitałowe),
- zakupy materiałów (materiały terapeutyczne do pracowni) i wyposażenia, dowóz uczestników i obsługa samochodów,
- zakup usług zdrowotnych (badanie pracowników),
- usługi obce, np. trening ekonomiczny, wycieczki, energia elektryczna, wynajem obiektu,
- usługi telekomunikacyjne,
- podróże służbowe,
- szkolenia pracowników,

Analiza kosztów objętych próbą wskazywała, że stanowią wydatki kwalifikowalne – zgodne z treścią par. 19 rozporządzenia WTZ. Badanie wydatkowanych środków na zakup materiałów terapeutycznych i usług, polegająca na ich porównaniu z cenami ekwiwalentnych przedmiotów i usług podanymi w sieci Internet wskazała, że WTZ dokonywał zakupów z zachowaniem zasad oszczędności a uzyskane dochody ze sprzedaży wytworzonych wyrobów świadczą o ich adekwatności.

Kwoty przeznaczone na zakup wyposażenia w latach 2021-2023 stanowiły odpowiednio: 2,49%, 0% i 1,69%.

Pracownicy zaangażowani do realizacji Zajęć Klubowych posiadali umowy cywilnoprawne, z tytułu których otrzymywali wynagrodzenie finansowane z otrzymanych na realizację zadania środków i nie stanowiły kosztów bieżącej działalności WTZ. Zajęcia klubowe odbywały się w sobotę i nie pokrywały się z zajęciami prowadzonymi w ramach WTZ.

Jak wyjaśniła prezes stowarzyszenia Razem, w WTZ wprowadzono mechanizm mający na celu optymalizację zakupów polegający na tym, że *przed każdym zakupem materiałów do terapii każdy instruktor ma za zadanie zbadać rynek a następnie przedstawić oferty cenowe Pani Kierownik, która stosowała zasadę jakości w stosunku do ceny. Pani Kierownik w ramach sprawowanego nadzoru weryfikowała stany materiałów terapeutycznych w stosunku do planowanych założeń IPR uczestników.*

(akta kontroli tom III str. 144-149)

4.

WTZ realizował obowiązek sprawozdawczy wynikający z treści § 20 rozporządzenia w sprawie WTZ poprzez składanie do PCPR sprawozdań kwartalnych do 10 dnia miesiąca następującego po okresie rozliczeniowym o wydatkowaniu środków finansowych, które było sporządzane w formie zestawienia planowanych i wydatkowanych środków w ramach poszczególnych pozycji preliminarza kosztów wraz z opisem wydatków. Kwoty wykazane w ww. sprawozdaniach były zgodne z danymi z zestawień obrotów i sald za okresy objęte rozliczeniem

Sprawozdania roczne składane przez WTZ w latach 2021-2023, o jakich mowa w §21 rozporządzenia WTZ były składane do dnia 1 marca roku następnego i zawierały rozliczenia zgodne z zestawieniem obrotów i sald rachunków za wskazane okresy. Ponadto, sprawozdania roczne zawierały informacje dotyczące:

- liczby uczestników Warsztatu oraz stopniu i rodzaju ich niepełnosprawności;
- ogólnej frekwencji uczestników w zajęciach w poszczególnych miesiącach roku sprawozdawczego;
- formach i metodach realizowanej działalności rehabilitacyjnej;
- liczbie uczestników, którzy opuścili Warsztat, wraz z podaniem przyczyn ich odejścia;
- liczbie uczestników, którzy poczynili postępy w zakresie: zaradności osobistej oraz samodzielności, rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej – wraz z opisem tych postępów;
- decyzjach podjętych przez RP w stosunku do uczestników, wobec których dokonano oceny realizacji IPR.

Prezentowane w sprawozdaniach dane były zgodne z dokumentacją zgromadzoną w WTZ (dziennikach, dokumentach osobowych, planach zajęć poszczególnych pracowni oraz sporządzonymi dla każdego uczestnika IPR i dokonanych ocen postępów ich terapii i rehabilitacji).

Sprawozdania roczne, oprócz dochodów z PFRON i powiatu zawierały wartość dochodów uzyskanych ze sprzedaży wyrobów wytworzonych w ramach działalności WTZ.

(akta kontroli tom III str. 144-149)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania WTZ w zakresie wykorzystywania środków PFRON oraz samorządu powiatowego na działalność prowadzenia terapii zajęciowej i zajęć klubowych. Warsztat prawidłowo prowadził wyodrębnioną ewidencję i dokumentację finansowo-księgową. Koszty związane z działalnością WTZ mieściły się w katalogu określonym w § 19 rozporządzenia WTZ i zostały właściwie zarejestrowane na wyodrębnionych w tym celu kontach. Pracownicy prowadzący Zajęcia klubowe otrzymywali wynagrodzenie z innych środków, niż przeznaczonych na bieżącą działalność WTZ a zajęcia klubowe odbywały się w sobotę tj. dzień wolny od zajęć w warsztacie. Sposób dekretacji dowodów księgowych pozwalał na weryfikację prawidłowości sporządzania sprawozdań i uniemożliwiał podwójne finansowanie poszczególnych wydatków. Dochody uzyskane z działalności WTZ, zgodnie z § 10 rozporządzenia WTZ, zostały przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników. Koszty na realizację zadań wydatkowane zostały z zachowaniem zasad oszczędności i wydajności. WTZ terminowo składał do PCPR w Lubaczowie kwartalne informacje o wydatkowaniu środków finansowych sporządzane w formie zestawienia planowanych i wydatkowanych środków oraz roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

1. Uzupełnienie aktualnie funkcjonujących w WTZ indywidualnych programów rehabilitacji uczestników o dane osób odpowiedzialnych za realizację IPR.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 14 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia 13 grudnia 2024 r.

Kontroler
Bogusława Sebastianka
Starszy inspektor kontroli państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
p.o. Wicedyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
z up. Stanisław Jarzyna

/-/